

rogationum et vigiliis, in quibus lectiones de Scriptura non assignantur; in his casibus lectiones 1 nocturni de communi sumuntur, nisi supersit aliquod initium s. Scripturæ, quod in die assignata fuit impeditum, et in hoc casu reponendum et recitandum est in festo, ut præscribit rubrica posita 26 Ap. in festo ss. Cleti et Marcellini. 2º Nisi expresse constet de concessione, ut propriæ vel de communi legantur (1), uti in omnibus festis, in quibus propria habentur responsoria, lectiones in primo nocturno semper de communi sunt sumendæ (2).

R. 2º In duplici majori et altiori ritu semper sunt propriæ vel de communi, non autem de Scriptura occurrente (3), etiam in officio dup. majori beatorum (4). Notandum autem, si ob occurrentia plura festa lectiones proprias vel de communi habentia, non remaneant dies ad recitanda omnia initia s. Scripturæ, quamvis tria uno die ponantur; tunc lectiones proprias vel de communi omittendas esse in officio ritus inferioris, minoris dignitatis, ac solemnitatis, et earum loco initia s. Scripturæ recitanda esse, ut dictum est supra in fine num. 339.

343. An lectiones, quæ in 1 nocturno legendæ sunt de communi, sumendæ sunt de primo vel secundo loco, vel ad libitum?

R. Si lectiones in breviario assignentur, eadem legendæ sunt; si autem non assignentur, tunc « regula in casu desu- » matur ex lectionibus tertii nocturni (5) » ita ut, ex quo loco lectiones tertii nocturni sumuntur, de eodem in primo nocturno sumendæ sint: si lectiones tertii nocturni non sint de communi, regula desumenda est ex oratione, quæ si sit de communi, indicat, utrum etiam lectiones ex primo vel

(1) S. R. C. 10 Jan. 1693, n. 3152-3301, 10; 26 Jan. 1793, n. 4299-4448, 20; 16 Sept. 1801, n. 4329-4478, 3; 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 48; 27 Aug. 1836, n. 4638-4787, 6, 7, 8.

(2) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. cit. ad 10.

(3) S. R. C. 2 Sept. 1741, n. 3970-4119, 3.

(4) S. R. C. 12 Jul. 1664, n. 2137-2284, 6.

(5) S. R. C. 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 4.

secundo loco sint recitandæ (1). Si neque evangelium, neque oratio sit de communi, lectiones sumi possunt ex primo vel secundo loco, prout festo magis convenientes et accommodatæ videntur (2).

DE LECTIONIBUS 2 ET 3 NOCTURNI, NONA LECTIONE HOMILIÆ ET SIMPLICIS.

344. Quæ lectiones recitandæ sunt in festis particularibus patroni, insignis reliquiæ, et similibus?

R. Quoad lectiones primi nocturni vide num. 342. In secundo et tertio nocturno, si propriæ et pro hac ecclesia approbatæ lectiones non habeantur, recitandæ sunt de communi, de primo vel secundo loco, prout festo magis convenire videntur (3). Ex quo autem loco lectiones tertii nocturni sumuntur, ex eodem illæ secundi nocturni sumendæ sunt. Dicitur *pro hac ecclesia approbatæ lectiones* juxta rubricam hujus tit. XXVI, n. 9 in fine, et quia S. R. Congregatio sæpius negavit approbata pro certo loco extendi posse ad alia loca: quæ enim justis de causis alicui loco concedit, alii negat (4).

345. Quando pro nona lectione legenda est homilia dominicæ vel feriæ vel vigiliæ?

R. Quando officium in iisdem diebus fit de festo cum commemoratione dominicæ, feriæ vel vigiliæ, quæ propriam homiliam habent, id est: 1º in omnibus dominicis, nisi sit dominica vacans; 2º in omnibus feriis quadragesimæ, quatuor temporum, et feria secunda rogationum, etiamsi duplex 1 cl. occurrat; et 3º in omnibus vigiliis sive cum jejunio sive

(1) S. R. C. 11 Sept. 1841, n. 4784-4930, VII.

(2) S. R. C. 23 Jun. 1736, n. 3895-4044, 21.

(3) Cavalieri tom. 1, dec. 68, n. 7.

(4) 7 Dec. 1844, n. 4836-4982; Gavantus sect. 3, c. 12, n. 14.

sine eo, sive habeant homiliam propriam sive de communi assignatam, exceptis vigiliis, quæ occurrunt in adventu, quadragesima et quatuor temporibus, in quibus nihil fit de vigilia in officio, sed in missa tantum (de quo vide tom. I, n. 22 et 94); et exceptis vigiliis in festis 1 cl. in quibus nihil fit de vigilia, præterquam de vigilia epiphaniæ Domini, de qua vide n. 239.

Nona autem lectio : 1° non legitur de feriis adventus extra quatuor tempora, quia feriæ adventus homiliam propriam non habent : nec 2° de feria sexta post octavam ascensionis Domini, quia licet habeat homiliam propriam, non tamen evangelium, quod est de dominica præcedente; et æquiparatur diei infra octavam, de qua nona lectio nunquam legitur; nec 3° unquam legitur, si evangelium festi idem sit, ac evangelium dominicæ, feriæ aut vigiliæ (1). Utra in hoc ultimo casu legenda sit homilia, ex indulto concessionis inquirendum est (2).

346. Quando nona lectio de festo simplici in alio occurrente officio legenda vel omittenda est?

R. Semper legenda est, nisi in sequentibus casibus, in quibus omittitur : 1° quando de eo fit commemoratio in dominica, quæ habet nonum responsorium, quia nonum responsorium lectioni homiliæ convenit, et lectioni de sancto minus congrue jungitur; 2° quando pro nona lectione legenda est homilia dominicæ, feriæ vel vigiliæ; 3° quando tres tantum lectiones in officio diei leguntur, ut infra octavam paschatis et pentecostes, atque in feriis et vigiliis; 4° infra octavam Corporis Christi, quando fit officium de eadem octava vel de dominica infra eam octavam, ut dictum est num. 244; 5° quando lectio simplicis non est propria et historica, sed de communi, quæ quidem legitur, dum de simplici

(1) S. R. C. 5 Maji 1736, n. 3894-4044, ad tit. 26, dub. 8; 4 Sept. 1773, n. 4218-4367; 27 Januarii 1877, n. 5681.

(2) S. R. C. 4 Sept. 1773, n. 4218-4367; 16 Sept. 1865, n. 5350, 1; et contra 18 Sept. 1706, n. 3602-3751, 5; rubrica posita in festo expectationis partus B. M. V.; Gardellini in dec. 4399-4549, VII.

fit officium, non vero, dum de eo in alio officio fit commemoratio (1). Notandum tamen lectionem censi propriam, quæ est de sermone proprio, ut de ss. Machabæis 1 Aug. et de s. Felicitate 23 Nov. 6° Omittitur in festis duplicibus 1 classis. Legitur autem in dominica in albis (2), et omnibus festis duplicibus 2 classis, item in feria sexta post octavam ascensionis, et in vigilia pentecostes (3).

De die octava, etiam ss. apostolorum Petri et Pauli, aut de die infra octavam nona lectio numquam legitur, dum de eis fit commemoratio, quamvis etiam habeant evangelium et homiliam propriam (4).

347. Quomodo lectiones tertii nocturni disponendæ sunt in occursu dominicæ, feriæ, vigiliæ, aut simplicis, de quibus nona legenda est?

R. Nona lectio festi ad libitum communiter omitti, vel octavæ lectioni per modum unius et sub eadem conclusione adjungi potest; numquam autem octavæ lectioni de præcepto adjungi debet, ut clare patet ex rubricis hoc tit. XXVI, n. 3. nisi lectiones sint historicæ, in quo casu nona lectio octavæ est adjungenda (5). Item aliquando nonam lectionem octavæ adjungere convenit, scilicet, si laus propria sancti, cujus fit officium, in nona lectione contineatur, ut in festo s. Joseph, septem Fratrum, ss. Nerei, Achillei etc. (6). Quandoque etiam nona lectio octavæ addi nequit, ut in festo ss. Cordis, in quo nona lectio de diversa est homilia.

Quoad lectionem, quæ pro nona legenda est, si sit homilia dominicæ, feriæ aut vigiliæ, de præcepto tantum legenda est prima lectio de homilia cum evangelio, vel ad libitum dici possunt tres lectiones simul in unam conjunctæ (7); si autem sit lectio simplicis, non potest, quamvis duas habeat, alterutra

(1) Rubrica hoc tit. XXVI, n. 3, tit. IX, n. 10, et tit. X, n. 9.

(2) S. R. C. 5 Maji 1736, n. 3894-4044, ad tit. 26, n. 7.

(3) Merati sect. VI, cap. 17, n. 4.

(4) Rub. tit. IX, n. 10, et dec. 3 Jan. 1657, n. 1663-1810.

(5) S. R. C. 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 6.

(6) Idem dec. cit.

(7) Rub. tit. IX, n. 9, et hoc tit. XXVI, n. 3.

omitti, sed de præcepto ex duabus una est facienda, et tota legenda (1).

Not. 1° Si aliquod festum, in quo nona lectio dominicæ, feriæ, vigiliæ aut simplicis est legenda, transferatur in diem, in qua similis nona lectio non occurrit, vel si nona lectio vigiliæ aut simplicis in festo 1 cl. sit omittenda; nona lectio festi ex communi supplenda est, si ibidem habeatur, ut in festo s. Clementis 23 Nov. de communi conf. pont. 2 loco; si autem homilia festi propria sit, et in communi correspondens non habeatur, nec in officio notetur quid sit agendum, tunc octava lectio in duas dividenda est, vel juxta Gaventum (2) de septima et octava lectione tres faciendæ sunt.

Not. 2. Quamvis in die octava s. Joannis Baptistæ et dedicationis ecclesiæ, lectiones tertii nocturni assignentur ut in die festo; id tamen intelligendum est de casu, quo omnes lectiones homiliæ per octavam lectæ fuerunt: quando vero aliquæ lectiones homiliæ infra octavam ob occurrentia festa non sunt lectæ, in die octava legi possunt illæ lectiones homiliæ, quæ primo post diem festum infra octavam impeditæ et omissæ fuerunt (3). Idem dicendum est de die octava ss. angelorum custodum. Notandum autem decreta citata non revocari per aliud 27 Feb. 1847 (4) quoniam una eademque data est responsio per dec. 27 Aug. 1836 et 27 Feb. 1847 *Servetur peculiaris rubrica*, ita ut decreta non sibi contraria dicenda sint, sed unum explicet alterum, scilicet responsio data 27 Aug. 1836, denotat quo sensu rubrica peculiaris breviarii et simul responsio data 26 Feb. 1847 sint intelligenda. Præterea hoc manifestum fit ex breviario Romano Romæ edito 1843, atque ex editione accuratissima 1877 S. C. de propaganda fide, et ex editione typica Ratisbonensi, in quibus lectiones 2 diei infra octavam s. Joannis Baptistæ in die octava ponuntur.

(1) Rub. hujus tit. XXVI, n. 3.

(2) Sect. VII, c. XI, ad 8 Sept.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 5, et 27 Aug. 1836, n. 4638-4787, V.

(4) N. 4911-5064, 3 et 4.

348. Quoad lectiones 2 et 3 nocturni Gavantus, qui adfuit recognitioni breviarii sub Clem. VIII et Urb. VIII, notat sequentia " Quas nunc habemus secundas lectiones ex " historiis sanctorum, eæ fuerunt a Cardinalibus Bellarmino " et Baronio recognitæ et approbatæ sub Clemente VIII, " qui rejecerunt ea omnia quæ jure merito revocari poterant " in dubium. Qua in re perdifficili, visum est illis ad histo- " riæ veritatem bona fide restituere sanctorum lectiones, " idque minima qua fieri potuit mutatione: imo quæ contro- " versa erant, alicujus tamen gravis auctoris testimonio " suffulta, aliquam haberent probabilitatem, retenta sunt eo " modo quo erant, cum falsitatis argui non possint: quamvis " fortasse altera sententia sit a pluribus recepta. Porro in " enumerandis Romanorum Pontificum annis, a Cardinali " Baronio non discesserunt, qui omnium exactissimus in hac " re habetur. In ordinationibus secuti sunt librum *Pontifi- " cale* inscriptum, quod nomine Damasi circumfertur: cum " aliunde nihil certi haberi queat. Textus item sanctorum " Patrum collati sunt proxime cum auctorum libris, et ma- " nuscriptis et melioris notæ impressis: ita ut in hoc genere " emendatius nihil edi posse videatur... Lectiones autem " secundi et tertii nocturni ex ss. Patribus desumptas re- " cognovimus postremo, ut concordent cum emendationibus " eorum textibus, sive impressis, sive manuscriptis codicibus " Vaticanis. In translationibus græcorum Patrum, si varietas " contingit, breviarii Romani lectio cæteris paribus retenta " fuit (1). " Attamen post Cardinalium Bellarmini et Baronii tempora ars critica longius progressa est: a multo autem tempore Ecclesia in novis officiis ita caute procedit, ut omne erroris periculum removeatur. Ex decreto S. R. C. 2 Julii 1883, a SS. D. N. Leone Papa XIII adprobato, prodierunt emendationes quarundam lectionum historicarum in festis: s. Marcelli, papæ et martyris, 16 Januarii; ss. Cleti et Marcellini, Pontificum et Martyrum, 26 Aprilis; s. Silverii Pontificis et Martyris, 20 Junii; s. Pii, Papæ et Martyris,

(1) Sect. 5, c. 12, n. 16. Vid. Merati hoc loco.

11 Julii; ss. Proti et Hyacinthi, Martyrum, 11 Septembris; s. Silvestri, Papæ et Confessoris, 31 Decembris. Istæ mutationes editæ fuerunt, ut in novis breviarii editionibus inseri debeant; ad eas assumendas tamen non obligantur, qui horas canonicas recitant juxta editiones jam existentes (1).

Titulus XXVII.

349. DE RESPONSORIIS POST LECTIONES.

Rub. *Responsoria dicuntur ad Matutinum post Lectiones : id est, post quamlibet Lectionem dicitur unum Responsorium, ut infra.*

2. *In Festis novem Lectionum (præterquam in Festo sanctorum Innocentium, quando non venerit in Dominica), et in Dominicis ab Octava Paschæ inclusive, usque ad Adventum exclusive, et a Dominica infra Octavam Nativitatis inclusive, usque ad Septuagesimam exclusive, dicuntur octo tantum Responsoria; et in fine tertii, et sexti, et octavi, dicitur, Gloria Patri, cum repetitione partis Responsorii : quod regulare est in fine ultimi Responsorii cujuslibet Nocturni, tam in Officio novem quam trium Lectionum, excepto tempore Passionis : quo tempore loco Gloria Patri, repetitur Responsorium a principio : excepto etiam Officio Defunctorum, in quo illius loco dicitur Requiem æternam, etc. Qui versus Gloria Patri quibusdam diebus dicitur in primo Responsorio, ut in propriis locis annotatur. Post nonam Lectionem prædictis diebus, quando octo tantum dicuntur Responsoria, immediate dicitur Hymnus Te Deum.*

3. *In Dominicis Adventus, et in Dominicis a Septua-*

(1) Monitum S. R. C. 14 Dec. 1883.

gesima usque ad Dominicam Palmarum inclusive, et in triduo ante Pascha, dicuntur novem Responsoria, quia tunc non dicitur Te Deum.

4. *In Officio autem trium Lectionum, quando fit de Festo, et in Feriis temporis Paschalis, quod est inter Dominicam in Albis et Ascensionem (excepta Feria secunda Rogationum, in qua ponitur tertium Responsorium) dicuntur duo Responsoria, quia post tertiam Lectionem dicitur Te Deum. Quæ Responsoria in Festis sumuntur de Communi sanctorum : et in dictis Feriis Temporis Paschalis, quando alia propria non assignantur, sumuntur de Dominica, in qua primo sunt posita, hoc ordine : secunda et quinta Feria, primum et secundum Responsorium primi Nocturni : Feria tertia et sexta, primum et secundum Responsorium secundi Nocturni : Feria quarta, primum et secundum Responsorium tertii Nocturni.*

5. *In aliis Feriis extra tempus Paschale dicuntur tria Responsoria (quia in illis non dicitur Te Deum) hoc ordine : Feria secunda et quinta, tria Responsoria primi Nocturni : Feria tertia et sexta, tria Responsoria secundi Nocturni : Feria quarta et Sabbato, quando in eo fit de Feria tria Responsoria tertii Nocturni Dominicæ præcedentis, in qua primo sunt posita. Verum quia in tertio Nocturno Dominicarum a tertia post Pentecosten inclusive, usque ad Adventum exclusive, non habetur nisi unum Responsorium dicendum infra Hebdomadam, quod est septimum in Dominica (propterea quod Responsorium Duo Seraphim, non dicitur, nisi in prædictis Dominicis) ideo Feria quarta et Sabbato, quando Responsoria sumenda erunt ex tertio Nocturno, primum Responsorium erit quod est septimum Dominicæ : secundo et tertio loco dicitur secundum et tertium sequentis Feriæ; id est post secundam et tertiam Lectionem dicitur secundum et tertium Responsorium, quod est secundum et tertium secundæ sequentis Feriæ, si propria Responsoria habuerit; alioquin si non habuerit propria, dicitur se-*